

PRZEWODNIK GIMNASTYCZNY

„SOKÓŁ”

ORGAN ZWIĄZKU POLSKICH GIMNASTYCZNYCH TOW. SOKOLICH WE LWOWIE.
WYCHODZI PIERWSZEGO KAŻDEGO MIESIĄCA.

Prenumerować można: w Administracji, ulica Sokoła 1. 7 i we wszystkich księgarniach.

Redakcja i Administracja we Lwowie przy ul. Sokoła 1. 7.

Gena prenumeracyjna

rocznie 7 kor.

Przy odbiorze większej ilości egzemplarzy przynajmniej się gniazdom związkowym odpowiedni opust.

Numer pojedynczy 60 h.

Przedpłata roczna

z przesyłką pocztową pod opaską:

do wszystkich miejsc poza granicami Polski

8 kor. 50 h.

Pilne korespondencje upraszamy nadsyłać najpóźniej do 15. w miesiącu.

Obowiązkiem każdego prawego Sokola polskiego jest:

Dbać o zdrowie fizyczne i duchowe swoje i swoich;

Przestrzegać czystości i wyłącznego używania mowy polskiej;

Popierać przede wszystkim przemysł polski;

Pracować usilnie nad uświadomieniem i pozyskaniem ludu do pracy narodowej.

Treść: Część urzędowa: Odezwa. — Ankieta w sprawie zjednoczenia Sokolstwa polskiego. — Przewodnictwo Związku. — Sprawy Towarzystw sokolich. — Ogłoszenie.

CZEŚĆ URZĘDOWA.

ODEZWA.

Po siedmiomiesięcznej przeszłości niewoli hajdamackiej nadeszła nareszcie i dla tej części kraju chwila wyzwolenia. Przyniosły ją zwycięskie nasze sztandary, geniusz wodzów, ofiarny trud naszego żołnierza. Przed ostrzem polskiej szabli cofnęła się tu jeszcze raz fala wraźnego zalewu, a nowe potoki krwi polskiej wsiąknęły znów w tę ziemię, świadcząc przed Bogiem i ludźmi, żeśmy tu na własnej ojcowiznie, żeśmy tu z dziada pradziada prawi dziedzice, że i dziś, jak ongi, potrafimy położyć się wałem na kresach Rzeczypospolitej, broniąc całości Ojczyzny. Wracą dziś ta ziemia do swej macierzy Polski, aby odetchnąć po barbarzyńskim okresie hajdamaczyzny, rozkwitnąć na nowo pod opieką państwa polskiego, zapewnić każdemu obronę życia, mienia i swobód obywatelskich.

Ale samo jedno zwycięstwo militarne nie zapewni jeszcze pokoju tej krainie. Wróg, chociaż rozbity i powalony, jest jeszcze wśród nas i z nami, posiew minionego okresu pozostanie jeszcze na długo: nienawiść narodowa, anarchia duchowa wśród pewnych warstw i kół społecznych, skłonność do dalszego życia bez wszelkich więzów prawnych. Toteż dla uzupełnienia świetnych laurów żołnierza polskiego, dla trwałego umocnienia zwycięstwa potrzeba teraz ciągłej, zapobiegliwej i czujnej pracy całego społeczeństwa polskiego tu na kresach.

Druhowie i Druchny! W chwili, gdy zamarłe w ciągu minionej wojny życie sokole ma sposobność zbudzić się znów do czynu

w **Wolnej, Niepodległej i Zjednoczonej Ojczyźnie**, wzywamy Was — Sokolstwo kresowe — z powrotem do służby sokolej. Niech każdy z Was stanie na właściwym dla siebie polu pracy, — niech świeci przykładem i wzorem znużonym, zwątpiałym lub tym, którzy zgnębieni minionym okre-

sem, opuszczają ręce bezradnie. Jest obowiązkiem każdego z Was stanąć w szeregach pracowników dla przyszłości Narodu.

Młodzież sokola niech spieszy w szeregi Wojsk Polskich, wypełnić tam luki, zastąpić znużone kadry, wzmocnić mur piersi polskich przed nowymi oczekującymi nas atakami.

Starsi, których dotychczasowa praca społeczna uprawnia do tego, których doświadczenie daje rękomię powodzenia, niech tworzą

Komitety Obrony Narodowej

i ujmą w swe ręce lub wspomogą swą działalnością te organizacje, jeżeli już powstały na miejscu.

Wszyscy Sokoli powinni w imię obowiązku sokolego wziąć żywy udział w tworzeniu

Miejscowych Straży Obywatelskich.

Sokolice! Wy garnąc się same do czynnej pracy narodowej, winnyście czuwać nad tem, aby w tej służbie przede wszystkim nie zabrakło żadnego z waszych mężów, braci lub synów, a nadto możecie w służbie kuryerskiej oddać straży obywatelskiej poważne usługi.

Druhowie! Przed wybuchem wojny światowej Sokolstwo fundamentem swej pracy i działania uczyniło staranie, aby w społeczeństwie naszym zjednoczyć i wykształcić jak najliczniejsze zastępy, gotowe na wezwanie stanąć do walki o wolność. Dziś w wolnej Polsce niech Was nie zabraknie ani jednego w pracy dla dobra Narodu.

W Gniazdach, gdzie istnieje już Straż Obywatelska, powinni do niej przystąpić wszyscy Druhowie, o ile im na to ich siły fizyczne pozwalają. W miejscach, gdzie straży obywatelskiej jeszcze niema, winien Wydział Sokoła, względnie członkowie wziąć inicjatywę do zorganizowania Straży Obywatelskiej, — na co muszą uzyskać zezwolenie od miejscowego Komendanta Etapu, — który im udzieli wskazówek, da broń i amunicję, a w końcu drukowaną instrukcję, do której należy się bezwarunkowo zastosować. Straże Obywatelskie podlegają Komendantowi Etapu we wszystkich sprawach, koszta zaś ma pokryć Gmi-

na. W wypadku możności, Gniazdo sokole winno udzielić lokalu na pomieszczenie Straży Obywatelskiej. Po dalsze wskazówki należy się odnieść do Inspektoratu M. S. O. (Miejskiej Straży Obywatelskiej) we Lwowie, ul. Bourlarda l. 5.

Informacji w sprawie Obrony narodowej udziela Dr. August Łoziński we Lwowie, ul. Batorego l. 38.

Staraniem Związku Tow. sokolich i Naczelnej Komendy skautowej odbędzie się we Lwowie w czasie od 15. lipca do końca sierpnia b. r. Kurs wychowania fizycznego, skautowy oraz wyszkolenia wojskowego — dla kobiet i mężczyzn.

Warunki przyjęcia:

- a) polecenie kandydata przez Wydział Sokoła, Patronatu;
- b) świadectwo zdrowia;
- c) wiek: dla mężczyzn ukończonych lat 18 — dla kobiet 17.

Zgłoszenia nadsłać należy do N. K. S. (ul. Sokoła l. 7. II. p.) do dnia 8. lipca 1919.

Oplata wynosi 500 kor. W razie uzyskania subwencji niewykluczone zupełne lub częściowe zwolnienie od opłaty. Regulamin kursu oraz bliższe wskazówki otrzymują kandydaci po zgłoszeniu się.

Gdyby, z przyczyn niedających się obecnie przewidzieć — kurs ten odbyć się nie mógł — zgłoszeni kandydaci zostaną o tem we właściwym czasie powiadomieni.

Przewodnictwo Związku.

Ankieta

w sprawie zjednoczenia Sokolstwa polskiego*).

W dniu 22. czerwca b. r. mają się zebrać w Warszawie delegaci Związków sokolich wszystkich trzech zaborów, celem utworzenia jednego wspólnego Związku polskich Towarzystw gimnastycznych.

Przed wojną istniał stały — jakkolwiek tajny Związek między organizacjami sokolami trzech dzielnic — istniał tajny Wydział międzydzielnicowy. Obecnie po oswojeniu Ojczyzny ma powstać jawny Związek.

Wojna wstrząsnęła bardzo dotkliwie spoiścią i karną organizacją sokołą — tysiące Sokolów padły w obcej sprawie wśród wielkiej wojny, inni wależą znów dzisiaj w obronie własnej Ojczyzny.

Nie brakło głosów pokątnej cierpkiej krytyki — nie oszczędzono Sokolstwu małodusznych uwag, że wobec powstania samodzielnego Państwa polskiego rola Sokolstwa ukończona.

Chcąc zasięgnąć opinii przedstawicieli naszego społeczeństwa oraz działaczy sokolich, zwołało Przewodnictwo Związku do Lwowa na dzień 8. b. m. ankietę oraz posiedzenie Wydziału związkowego.

Jako substrat narad służył rozesłany uczestnikom referat dd.: Stanisława Biegi i Dr. Stanisława Korytki, opatrzone wstępem druha Dr. Aleksandra Małaczyńskiego. (Referat ten poniżej zamieszczamy w całej osnowie).

Z powodu równocześnie odbywającej się uroczystości na cześć generała Iwaskiewicza, nie mogło wielu zaproszonych stawić się do obrad. Mimo to ankieta, acz odbyta w szczuplejszym gronie, dała rezultaty obrad bardzo piękne, a ich przebieg będzie dla delegatów Związku lwowskiego bardzo cennym materiałem dla obrad w Warszawie.

Po powitaniu obecnych przez zast. prezesa Związku Dr. Czarnika i po przemówieniu wstępem referenta Dr. Małaczyńskiego rozwinęła się obszerna dyskusja, którą

*) Protokół obrad umieścimy w następnym numerze w całej osnowie.
Redakcja.

zainaugurował jeden z nestorów Sokolstwa były prezes Związku i Sokoła-Macierzy d. Dr. Dziędzielewicz bardzo pięknym, pełnym głębokich myśli przemówieniem. Następnie przemawiali dd.: Leon Krobicki, Stan. Szajnowski, prof. Smoliński, Dr. Opieńska, Dr. Świągost, prez. Dr. Czarnik, oraz referenci dd. S. Biega i Dr. Małaczyński.

Nie było różnicy zdań co do oceny dotychczasowej działalności Sokolstwa; skonstatowano, że Sokolstwo spełniało dotąd świetnie i chlubnie swoje zadania na pożytek Ojczyzny. Obecnie dopiero otwiera się szerokie pole do dalszej arcy-ważnej pracy sokolej. Sokolstwo powinno na podstawie doświadczeń i wypróbowanej swej organizacji objąć całość wychowania fizycznego młodzieży i starszych. Poruszono konieczność podkreślenia momentu ideowego i kultu tężyzny duchowej oraz zadanie przygotowania pełnych poświęcenia karnych obrońców Ojczyzny.

Na odbytem pod wieczór posiedzeniu Wydziału wybrano delegatami Związku do Warszawy dd.: Dr. Kazimierza Czarnika, Dr. Panka, Dr. Stanisława Rowińskiego — zaś zastępcami Dr. Al. Małaczyńskiego i Dr. K. Wyrzykowskiego.
Dr. A. M.

Zadania i cele Sokolstwa polskiego.

Referat d. S. Biegi opatrzone wstępem dd. Dra St. Korytki i Dra A. Małaczyńskiego, dla Wydziału Związku polskich gimnast. Towarzystw sokolich we Lwowie.

Wstęp.

Przed przeszło pół wiekiem powstało Sokolstwo polskie. Z drobnej garstki pracowników rozrosło się w liczne dziesiątki tysięcy i objęło wszystkie zabory. Celem, jaki przyświecał sokolej pracy było wywalczenie Niepodległości Ojczyzny. Hasłami, pod którymi pracowało Sokolstwo było na zewnątrz hasło „*Mens sana in corpore sano*“, na wewnątrz hasło „*Wszystko dla Ojczyzny*“.

Doczekaliśmy się po wiekowej niewoli zmartwychwstania Ojczyzny — zjednoczonej i wolnej Polski.

Nasuują się więc pytania: 1. czy Sokolstwo polskie spełniło w przeszłości należycie swą misję? 2. czy rola Sokolstwa spełniona? 3. czy a względnie jakie powinno Sokolstwo polskie spełniać zadania w wolnej Polsce? 4. czy ażeby działać dalej na pożytek Ojczyzny, dotychczasowe środki działania wymagają reformy — w jakim kierunku?

Ad 1. Środkiem, jaki stosowało Sokolstwo polskie dla osiągnięcia swego celu, była nauka gimnastyki racjonalnej, prowadzona w duchu narodowym, która gromadząc w szeregach naszych ludzi wszystkich stanów i wszystkich odcieni politycznych około swego promiennego celu, tworzyła liczne rzesze ludzi fizycznie zdrowych i o wypróbowanej hartowności ducha. Nie ograniczaliśmy się nigdy do pielęgnowania samej gimnastyki, w „oddziałach“ i „kołach sokolich“ znalazły ośrodek i podstawę liczne sporty, które mogły być pomocne w osiągnięciu zadań naszych — szermierze, kolarze, jeźdźcy — a skoro z Anglii błysnęła myśl skautingu, wzięliśmy ją natychmiast w poważną naszą opiekę.

Sokołą organizację uważało nasze społeczeństwo zawsze za prawdziwie demokratyczną i prawdziwie narodową — w całej Polsce były nasze gniazda ostojami nieskażonej polskiej myśli narodowej, strażnikami ducha polskiego. To też pod sztandarami sokolami gromadzili się ludzie czystych charakterów, owiani głęboką miłością Ojczyzny.

Sokolstwo polskie odczuwało głęboko każde wydarzenie, które mogło oddziaływać na losy Ojczyzny, reagowało na każdy zamach na myśl narodową i wsłuchiwało się pilnie w odgłosy, które zwiastować mogły chwilę Zmartwychwstania. W niepozornych

ramach naszej organizacji gimnastycznej czciliśmy naszymi Złotami wielkie rocznice narodowe, budzi-
liśmy i podnosili ducha naszymi obchodami. Organi-
zowaliśmy kursy nauczycielskie i przewodników
skautowych.

Gdy zbliżać się wydawały wydarzenia dziejowe,
już przed 10 laty rzuciliśmy się do przygotowania
organizacji wojskowej i tak w szeregach sokolich
jak i wśród skautów naszych przygotowaliśmy setki
i tysiące dzielnych szermierzy dla służby polowej.
Wśród ciężkich przejść wojennych dopisali także
i ci nasi Sokolowie, którzy w pole pójść nie mogli,
nie zawiódł na żadnym posterunku żaden wypró-
bowany Sokół, nikt się nie splamił; nasza szkoła
wyszła zwycięsko z ciężkich prób i pokus — i to
stanowi naszą chlubę.

Więc skoro takie mamy za sobą chlubne do-
świadczenia, skoro organizacja nasza okazała się tak
sprawną i elastyczną, że mimo przeszkód i wśród
niewoli w miarę chwili i potrzeby narodowej umiała
zawsze znaleźć środki i formę, by służyć swemu
głównemu celowi — sądzimy, że na pytanie 1-sze
możemy z dumą i bez przechwałek odpowiedzieć,
że Sokolstwo polskie w najtrudniejszych warunkach
odpowiedziało swoim zadaniom w przeszłości.

Ad 2. i 3. Na pytanie drugie i trzecie odpo-
wiadamy, że gdy odpowiednio do zmienionych sto-
sunków w wolnym naszym Państwie z otwartą już
przyłbicą działać dalej możemy, powinno Sokolstwo
polskie, na zdobytym opierając się fundamencie do-
świadczeń, podjąć się nadal prowadzenia fizycznego
wychowania oraz wyrabiania tężyzny ducha w naro-
dzie pod dawnym hasłem „*Mens sana in corpore sano*“
i „Wszystko dla Ojczyzny“. Dać narodowi jak naj-
wyższą sumę ludzi zdrowych fizycznie i ożywionych
najgłębszą miłością Ojczyzny! Przygotować młodzież
do orężnej obrony granic Rzeczypospolitej —
przygotowując do służby w szeregach karnego i peł-
nego odwagi i poświęcenia wojownika — utrzymywać
w tężyznie fizycznej nieprzeliczone szeregi starszych
wiekiem obywateli Rzeczypospolitej dla obrony w Niej-
ładzie i porządku — obywateli biorących gorący, bez-
interesowny, ofiarny udział w pracy społecznej.

Ad 4. Na pytanie czwarte odpowiadamy, że
stosownie do zmienionych stosunków i warunków
pracy należałoby poddać pewnym nieznacznym zre-
szta zmianom prawidła pracy sokolej i złączyć or-
ganizację sokolą w całym państwie w jedną nieroz-
zerwalną jednolitą całość. Szkic tych zmian da się
tem łatwiej rozpatrzyć jeżeli rzecz całą ujmijemy
w dwa odrębne rozdziały:

I. Zasady wychowania fizycznego w polskich
gimnastycznych Towarzystwach sokolich i

II. Organizacja polskich gimnastycznych To-
warzystw sokolich.

I. Zasady wychowania fizycznego w polskich gimnastycznych Towarzystwach sokolich.

Dla osiągnięcia celów i spełnienia zadań wyżej
ad 2. i 3. omówionych musi Sokolstwo polskie ustalić:

1. własny system wychowania fizycznego,
2. własne metody pracy,
3. celowe zasady organizacji.

I. System wychowania fizycznego.

System wychowania fizycznego powinien mieć
następujące cechy ogólne:

1. Powinien być dostępnym dla wszystkich.
Dostępny zatem powinien być dla t. zw. słabych
o nie wielkim zasobie sił mięśniowych, a często
i żywotnych aby mogli ten brak przyrodzony usunąć
lub go zmniejszyć, błędy organizmu przyrodzone czy

nabyte usunąć, nabyciu wskutek zawodowej pracy
zapobiedz (zabiegi lecznicze są wykluczone) dostępny
dla obu płci, dla młodych i starych, dla biednych
i dla bogatych (w przeciwieństwie do sportów).

2. Powinien być tani — powinien się zatem
odbywać bez kosztownych urządzeń i przyborów,
tak aby we wszelkich warunkach społecznych mógł
być stosowany i dawać i posługiwać jak największą
sumą środków, pomagających do rozwoju sił fizy-
cznych.

3. Powinien przygotowywać do praktycznych
celów życiowych. Gimnastyka i jej środki pomocni-
cze i ją uzupełniające powinny mieć na celu prócz
głównego skutku t. j. rozwoju i zdrowia organizmu,
jeszcze jako skutki wtórne: życiową sprawność. Po-
winny to być zatem ćwiczenia, które przygotowują
do życia praktycznego.

4. Powinien posługiwać się wszystkimi zdo-
byczami cywilizacji dokonanej w staraniu o polepsze-
nie stanu zdrowotnego mas. Zatem zużytkowanie
obok gimnastyki racjonalnej, gier i zabaw rucho-
wych, gier zręczności na wolnym powietrzu, ćwiczeń
stosowanych, działalności oświatowej i t. p.

5. Powinien opierać się o podstawy naukowe.
O doborze środków i metod działania rozstrzygają
te gałęzie wiedzy ludzkiej, które zajmują się znajo-
mością ciała ludzkiego, jego bytem i rozwojem, jak
niemniej utrzymaniem w t. zw. zdrowiu. Wszelka
rutyna czy moda nie mogą mieć miejsca w takim
systemie.

6. Powinien kroczyć naprzód i rozwijać się
z postępem wiedzy ludzkiej. Zatem wszelka eksklu-
zywność, a w następstwie tego skostniałość nie mogą
cechować dobrego systemu wychowania fizycznego.

Ćwiczenia ciała są środkiem głównym, który
ma organizację sokolą do zamierzonego celu wyżej
określonego doprowadzić. Ich dobór wskazuje nauka
i doświadczenie, sposób zamierzony, wynik i wiek
ćwiczących się. A więc:

a) Podstawę systemu stanowi gimnastyka ra-
cjonalna; jest ona niejako podstawową częścią sy-
stemu, zadania jej są przedewszystkiem wychowaw-
cze. Biorąc pod uwagę wiek ćwiczących się, w któ-
rym trzy okresy rozróżnić należy: chłopięcość, okres
dojrzewania i młodzieńczość, będzie ona miała za
zadanie przedewszystkiem rozwijać system oddecha-
nia, zatem ustalić postawę, położenie obojczyka, roz-
wój klatki piersiowej, nauczanie gimnastyki płuc,
rozwój elastyczności mięśnia sercowego, następnie
ma na uwadze rozwój elastyczności kośćca i syste-
mu mięśniowego i nerwowego — wreszcie rozwój
władz umysłowych jak potęgowanie woli, podniesie-
nie zmysłu towarzyskości itp.

Stosując starannie i umiejętnie stopień natę-
żenia ćwiczeń w okresie dojrzewania, podnosi się je
w okresie młodzieńczości do stopnia wyższego, wów-
czas kładzie się nacisk na utrwalenie nabytych udo-
skonaleń i sprawności ciała, nadto na uzdolnienie
do pracy fizycznej.

b) Gimnastykę wychowawczą uzupełnia się
grami, zabawami ruchowymi (igrzyska, lekka atle-
tyka), zapoznawaniem się z przyrodą (wycieczki
z określonym celem), oswojaniem się ze zmianami
atmosferycznymi (obozowanie) itp. Środkami tymi
posługuje się system przy ścisłym uwzględnieniu po-
działu na wzmiankowane trzy okresy.

c) Dla osiągnięcia szczegółowego celu organi-
zacji sokolej t. j. przygotowania większej liczby
dobrych obrońców kraju, system obejmuje ćwiczenia
t. zw. stosowane: marsz, bieg, skok, spinanie się,
pływanie, ćwiczenia zapaśnicze, strzelanie do celu,
musztra w terenie, praca fizyczna itp. O czasie sto-

sowania i stopniu nateżenia stanowi podział na okresy wieku jak pod a).

d) Celem powszechnego objęcia wychowania fizycznego ludności poświęcić uwagę należy przede wszystkim młodzieży, a to o tyle, o ile szkoła nie daje jej wszystkiego, co ona pod tym względem mieć powinna; baczyć należy na stosowanie ćwiczeń fizycznych codziennie. Główną tedy uwagę Sokolstwo zwrócić powinno na młodzież pozaszkolną i ujmywać ją w organizacje gimnastyczne.

2. Metody działania.

a) Wychowawcza część. Młodzież dzieli się na trzy części stosownie do wymienionych już trzech okresów. Do tego podziału dostosowane być powinny programy ćwiczeń i zajęć. Uwzględnić zatem winny ten podział określenia stopnia nateżenia czy wysiłku jak niemniej rozwoju umysłu przy grach i zabawach. Gimnastyka wychowawcza winna zwracać uwagę i na dojrzałych usuwając wady organizmu nabywane pracą zawodową lub im przeciwdziałając. Ćwiczenia winny odbywać się na wolnym powietrzu i codziennie. Zasady higieny powinny być bezwzględnie przestrzegane.

b) Wojskowa część. Program zajęć ćwiczeń stosowanych musi również uwzględniać podział na powyższe trzy okresy. Dwa pierwsze ściśle biorąc są wyłączone od bezpośredniości tych ćwiczeń. Przygotowują do nich pośrednio wszystkie ćwiczenia w tym okresie stosowane. Niektóre elementy jak musztra jednostki, ćwiczenia rzędowe a nawet częściowo musztra zwarta winny wejść w tok lekcji gimnastyki. Program winien mieć na oku oprócz ćwiczeń do celu wprost prowadzących jak strzelanie, musztra w terenie — także osiągnięcie umiejętności opanowania się (zimna krew), wreszcie wytrzymałość.

c) Pedagogiczna część. Instruktorowie muszą mieć ogólne wykształcenie wymagane systemem. Zatem posiadać dokładną znajomość stosowanej anatomii, gimnastyki, fizjologii, higieny, zasad psychologii, mechaniki ruchu, systemu gimnastyki według Linga, prowadzenia gier i zabaw, ogólne wiadomości o prowadzeniu młodzieży metodami skautowemi i sztuki wojskowej. Obok tego ogólnego wykształcenia mogą szczegółowo znać kierowanie grami wielkimi i lekką atletyką i ćwiczeniami stosowanymi lub wykształceniem wojskowym. Programy zajęć powinny być wypracowane szczegółowo, dowolność nie jest dopuszczalna (kontrola zawodowa nad programami i metodami w celu ulepszenia ich jak i całego systemu).

d) Organizacyjna część. Prowadzenie kontroli lekarskiej, co pół roku, co rok nad rozwojem jednostek i prowadzenie statystyki (ciężar, obwód klatki, wdech, wydech, skoki bez rozbiegu, biegi, wspinanie się. Pracuje się tylko w zastępach i drużynach — jednostka może się odznaczyć, jednak pracuje dla zbiorowej całości. Młodzież prowadzona metodami skautowemi, starsi w stałych drużynach. Rozwijanie życia towarzyskiego i pewnych specjalności, zatem tworzyć należy w ramach Towarzystw drużyny śpiewackie, łyżwiarskie, narciarskie, strzeleckie, pływackie, wioślarskie. Praca oświatowa ogólna ze względu na różnorodność zespołu i szczegółowa, a to celem nabycia wiadomości teoretycznych jak i praktycznych. Młody człowiek winien mieć wszystko w Towarzystwie. Własne siły instruktorskie, kształcone własnymi metodami.

3. Organizacja.

Organizacja obejmuje obie płci od wczesnej młodości do późnej starości. Młodzież ujęta jest

w „Drużyny sokolej młodzieży“ związane ściśle z organizacją całą. Młodzież przechodzi do stałych drużyn; starsi tworzą „Stale drużyny sokole“ tworzone na zasadzie dobrowolnej z członków Towarzystwa, opierające się o przyrzeczenie osobnie stałą służbę przez określony czas mające na celu pełne wyszkolenie fizyczne i przygotowanie się do służby obywatelskiej. Zwolennicy idei sokolej tworzą „Towarzystwa“ wykonujące pełną pracę programową. Towarzystwa sokole w celach wzajemnej pomocy nadania siły i powagi ruchowi, w celach kontrolnych, jak wykształcenie instruktorów, wydawanie pism ujednostajnienia metod pracy i systemu, celem ułatwienia wreszcie szczegółowych zadań, łączą się w okręgi, dzielnice, związki.

II. Organizacja polskich Towarzystw gimnastycznych sokolich.

I. Towarzystwo miejscowe (gniazdo).

A) Zadania.

1. Wszystkie praktyczne czynności zmierzające do podniesienia sprawności fizycznej narodu 2. Wyrabianie karności obywatelskiej. 3. Przyuczanie do łącznego działania bez ztracenia indywidualności, podnoszenie bezinteresowności w działaniu obywatelskiem. 4. Wytworzenie wzoru organizacji obywatelskiej mogącej być szkołą cnót obywatelskich a w pierwszym rzędzie miłości Ojczyzny. 5. Należenie do Związku.

B) Organizacja.

a) Ustrój.

1. Walne zebranie członków, 2. Rada wybrana przez W. Z. z przewodniczącym na czele i Komitetem wyszkolenia, 3. Sąd organizacyjny.

b) Zakres działania.

1. Walnego zebrania: gospodarstwo w Towarzystwie i kierowanie czynnościami właściwymi Towarzystwu przez rozpatrywanie sprawozdań rady i wybór rady i przedstawicieli do zebrania w okręgu i sądu. 2. Rady: właściwe kierowanie działalnością Towarzystwa i reprezentowanie go, sprawowanie władzy dyscyplinarnej. 3. Sądy polubowne, załatwianie sporów między członkami.

II. Okręg.

A) Zadania.

1. Kontrola: a) zmiana osób w wydziałach towarzystwa, b) lustracje techniczne i gospodarcze, c) pilnowanie jednolitości ustroju i wykonywanie przepisów. 2. Pomoc: a) w organizacji Towarzystwa, b) w prowadzeniu ćwiczeń, c) pouczenie, kursy. 3. Kierowanie rozszerzaniem organizacji i propaganda idei, występy wspólne, zawody. 4. Prowadzenie ewidencji i statystyki.

B) Organizacja.

a) Ustrój.

1. Zebranie ogólne z przedstawicieli Towarzystw w stosunku do liczby członków Towarzystwa. 2. Rada wybrana na ogólnym zebraniu po jednym członku na Tow. 3. Wydział wybrany na ogólnym zebraniu z pomiędzy członków Tow. w siedzibie okręgu złożony z 5-ciu członków.

W skład jego wchodzi ponadto Komitet wyszkolenia sokolego powołany przez Radę.

b) Zakres działania.

1. Zebrania ogólnego: a) przyjmowanie sprawozdań Rady i Wydziału o stanie okręgu, krytyka działalności i danie dyrektyw stosownie do zadań okręgu względnie wyrażenie opinii, b) ustanowienie

opłat od okręgu, *c*) wybór wydziału i przedstawicieli okręgu do zebrania ogólnego i wydziału dzielnic i do Rady głównej Związku. 2. Rady: *a*) ogólne kierownictwo okręgiem, *b*) wykonywanie władzy dyscyplinarnej i sądowej, którą może powierzać Wydziałowi, *c*) formułowanie wniosków Tow. i własnych w dzielnic i w Związku, *d*) zestawienie budżetu. 3. Wydziału: *a*) szczegółowe kierowanie czynnościami w okręgu, *b*) wykonywanie uchwał zebrania ogólnego i Rady, *c*) utrzymywanie łączności między Tow. a przewodnictwem dzielnic, *d*) przygotowanie wniosków dla Rady i zebrań ogólnych, *e*) przygotowanie sprawozdań wszystkich, *f*) prowadzenie statystyki i ewidencji stałych drużyn.

III. Dzielnic.

A) Zadania.

1. Kierowanie działalnością całej dzielnic, 2. Kontrola okręgów przez lustracje i przestrzeganie ustroju, 3. Interwencja w Tow. na wniosek okręgu i w okręgach z własnej inicjatywy, 4. Urządzenie kursów instruktorskich, wysyłanie instruktorów do Tow. i okręgów, 5. Kierowanie czynnością oświatową i wydawnictwa itp. 6. Tworzenie okręgów nowych w porozumieniu ze Związkiem, 7. Prowadzenie ewidencji stałych drużyn sokolich, 8. Przedstawienie wniosków do Związku imieniem całej dzielnic w sprawach ogólnych jak niemniej zmierzające do zmiany lub uzupełnienia systemów, metod, ustaw i regulaminów.

B) Organizacja.

a) Ustrój.

1. Zebranie ogólne przedstawicieli Towarzystw (Gniazd) w stosunku do liczby członków Tow. wybranych na ogólnym zebraniu okręgów wraz z członkami rady i przewodnictwem, 2. Rada złożona z przedstawicieli okręgów po jednym na okręg i przewodnictwo, 3. Przewodnictwo w siedzibie dzielnic wybrane przez ogólne zebranie dzielnic z pośród członków Tow. w siedzibie dzielnic i uzupełniane przez Komitet wyszkolenia sokolego dzielnicowy powołany przez Radę dzielnicową.

b) Zakres działania.

1. Zebrania ogólnego: Przyjmowanie sprawozdań ze stanu organizacji w okręgach i dyrektywy ogólne, wydawanie opinii w sprawach systemu, ustaw i regulaminów i uchwalanie wniosków w tych sprawach do Związku. Wybór przewodnictwa z przedstawicieli do małej rady i głównej Związku, ustanowienie opłat i przyjmowanie do wiadomości rachunków i uchwalanie budżetów, uchwały o miejscu i czasie wystąpienia publicznego dzielnic, 2. Rady: dawanie dyrektyw przewodnictwa w myśl uchwał w zebraniu dzielnicowym lub Związku i rozpatrywanie i uchwalanie wniosków przewodnictwa, zestawianie budżetów, uchwalanie regulaminów przekazanych przez Związek, postanowienia o terminie i miejscu kursów, zatwierdzanie wniosków przewodnictwa w sprawie kontroli okręgów, programów oświatowych, rozdział Tow. między okręgi, w wydawaniu pism itp. 3. Przewodnictwa: kierowanie organizacją dzielnic, prowadzenie statystyki i ewidencji stał. drużyn, kontrola okręgów, przygotowanie materiałów statystycznych, sąd, reprezentacja dzielnic. W szczególności opracowywanie wniosków w przedmiocie zmian lub uzupełnienia w ustroju, systemie i metodach.

IV. Związek.

A) Zadania.

1. Wprowadzenie w naród zrozumienia doniosłości wychowania fizycznego i kierownictwo ruchu

gimnastycznego w Polsce, 2. Ujednostajnienie systemu wychowania fizycznego i metod, systemu ćwiczeń pomocniczych tzw. sportowych, systemu ćwiczeń stosowanych, 3. Układanie i wprowadzanie ustaw i przepisów wzorowych dla organizacji własnej, 4. Układanie programów ćwiczeń, kursów, popisów i zawodów i ich przeprowadzanie, kształcenie instruktorów, 5. Przygotowanie wniosków i memoriałów dla Władz centralnych Państwa i Sejmu w przedmiocie wychowania fizycznego, jego popierania i pielęgnowania, 6. Propaganda słowna, drukiem i przy pomocy popisów i zawodów, zjazdów, wydawanie pism fachowych, 7. Rozszerzenie organizacji na wszystkie warstwy narodu na wszystkich ziemiach przez Polaków zamieszkałych.

B) Organizacja.

a) Ustrój.

1. Rada główna złożona z przedstawicieli okręgów stosownie do liczby członków z rad dzielnicowych i rady Związku. 2. Rada Związku złożona z przewodnictw dzielnic i przewodnictwa Związku. 3. Przewodnictwo Związku wybierane przez Radę główną złożone z przewodniczącego (w siedzibie Związku zamieszkałego), zastępców (jeden w siedzibie Związku zamieszkały) generalnego sekretarza, sekretarzy (referentów), skarbnika (lub skarbników), Komitetu wyszkolenia powołanego przez radę Związku i kilku członków, stosownie do rozrostu agend.

b) Zakres działania.

1. Rady głównej: Dyskusja i uchwała wniosków idących z dołu, lub wniosków organów Związku w przedmiocie zakresu działania, ogólne dyrektywy na podstawie sprawozdań o stanie organizacji i działalności w niej, uchwały budżetowe, uchwały o wystąpieniach publicznych Związku, wybór przewodnictwa. (Zbiera się raz na rok). 2. Rady Związku: postanowienia szczegółowe w ramach uchwał i wskazówek rady głównej, kierowanie ogólne organizacją, roztrząsanie sprawozdań przewodnictwa i uchwalanie wniosków przewodnictwa, sąd organizacyjny. 3. Przewodnictwa: wykonanie uchwał, przygotowywanie wniosków, prowadzenie kontroli nad organizacją, sprawowanie dyscyplinarnej władzy, prowadzenie statystyki i ewidencji stałych drużyn, kierowanie instrukcyjne i oświatowe, działalność w organizacji, reprezentacja organizacji, utrzymywanie stosunków z władzami i pokrewnymi instytucjami i organizacjami, kierowanie organizacją Towarzystw poza krajem, stosunki ze Związkami poza krajem i Związkami gimnastycznymi poza granicą, staranie się o fundusze — w wyniku faktyczne kierownictwo organizacją. Inicjatywa w przedmiocie zmian w ustroju, systemie, metodach.

Przewodnictwo Związku.

I. Sprawy sokole.

Ostatnie wiadomości o pracach Przewodnictwa związkowego podane były w nrze 12. »Przew. gimnast.« z r. 1918 i obejmowały okres do d. 30. października 1918.

Obecne streszczenie obrad obejmuje czas od listopada 1918 do 15. maja 1919 tj. od chwili inwazyi ukraińskiej i z czasu obłężenia Lwowa.

Już w październiku przed upadkiem Austrii i inwazyą ukraińską, zajmowano się sprawą stworzenia na wypadek opuszczenia miasta przez wojska austrijackie, »Straży bezpieczeństwa publicznego« przemienionej następnie na »Miejską Straż Obywatelską« i emanację tejże »Ochotniczą Legię Obywatelską«. Do wstępywania do

tychże organizacji wezwano wszystkich druhów i drużynie wszystkich gniazd lwowskich. Opracowano regulamin dla tejże »Straży«, zatwierdzonej następnie przez władze wojskowe polskie. Organizacje narodowe pospieszyły nam z pomocą, a w szeregach znaleźli się przeważnie druhowie i osoby starsze wiekiem, gdyż młodzież była w polu. Czynności przerwane zostały okupacją ukraińską. Dopiero 26. listopada po odzyskaniu Lwowa, zebrało się Przewodnictwo, poraz pierwszy w wolnej niepodległej Polsce.

W zebraniu wziął udział przybyły z Warszawy dawny sekretarz Związku d. S. Biega, z informacjami o działalności i pracach sokolich w Królestwie i Wielkopolsce. Uchwalono dążyć jak najrychlej do utworzenia Związku Związków wszystkich trzech zaborów z siedzibą w Warszawie, z zachowaniem jednak na razie ustroju dzielnicowego. D. Biegę upoważniono do porozumiewania się ze Związkami w Warszawie i Poznaniu.

Dla rozwinięcia skuteczniejszej obrony kresów i rozbudzenia ruchu w Towarzystwach, powołano do Przewodnictwa reprezentantów innych lwowskich tow. sokolich, jak również osoby z poza sfer sokolich zajmujące wybitne stanowiska w pracach obywatelskich.

Uchwalono, że w program ćwiczeń gimnastycznych winny wejść dla pewnej kategorii członków obowiązkowo ćwiczenia wojskowe i wydano odezwę »Do broni!« umieszczoną w nrze 1. »Przew. gimn.« 1919.

Z uwagi na stosunki, w jakich się znalazł Lwów jako siedziba Związku, wezwano Wydziały gniazd okręgowych w Krakowie, Tarnowie, Rzeszowie i Przemyślu, do zastępowania Przewodnictwa wobec gniazd i budzenia ich do pracy.

Uchwalono wezwać ponownie gniazda do zbierania dokładnych dat statystycznych udziału w wojnie i legionach, jak i strat członków gniazd i drużyn skautowych.

Z funduszy pozostałych a nadesłanych przez Sokolstwo w Ameryce dla głodnych, ulokowano w powyższe wojennej polskiej 2.500 K.

W nazwie Związku zmieniono końcowe słowa — zamiast »w Austrii«, na: »we Lwowie«.

Na zapytanie Sokoła II. we Lwowie wydano orzeczenie, że przystępywanie gremialne całych oddziałów sokolich jak kobiecych, skautowych, konnych lub sportowych do pokrewnych tymże organizacji, nie jest dopuszczalne.

Na kilku posiedzeniach Przewodnictwa dyskutowano nad wnioskami dotyczącymi zjednoczenia Sokolstwa w całej Polsce — oraz nad projektem utworzenia »Związku Towarzystw wychowania fizycznego« w Polsce. Związek taki według nowego projektu miałby obejmować cztery główne działy: a) ćwiczenia higieniczno-racjonalne dla młodzieży i towarzyskie, b) turystykę i krajoznawstwo, c) ćwiczenia sportowe i d) skauting. Sprawę odroczone do czasu porozumienia się naszego delegata ze Związkami w Królestwie i Wielkopolsce.

Uchwalono zwołać Zjazd Prezesów i Naczelników gniazd w jak najkrótszym czasie, dla omówienia obecnego stanowiska Sokolstwa do Państwa, jak i ewentualnych zmian statutu i regulaminów.

Przyjęto do wiadomości: sprawozdania Zjazdu deleg. I. okręgu w Krakowie z dnia 13/3 1919 i I. okr. w Warszawie w d. 29/3.

Na mający się odbyć w Warszawie Zjazd reprezentantów Związków sokolich wybrano delegatami naszego Związku dd.: Dra Czarnika, Dra Panka i Dra Rowińskiego; zastępcami zaś Dra Małaczyńskiego i Wyrzykowskiego, z tem, że i wszyscy członkowie Przewodnictwa mogą w tym Zjeździe wziąć udział jako uczestnicy.

Przybyły powtórnie z Warszawy d. Biega, zawi-

domił Przewodnictwo o odbytem w Warszawie posiedzeniu reprezentantów trzech Związków, dla zawiązania Wydziału międzyzwiązkowego, w celu opracowania i przygotowania wniosków dążących do zlania się faktycznego w jeden Związek. Przewodniczył zebraniu prezes Związku Wielkopolskiego d. Dr. B. Chrzanowski.

Przedstawiony przez d. Biegę zarys organizacji i mającego powstać Związku i połączony z tem zarys »systemu wychowania fizycznego«, przyjęto. Projekt statutu i program obejmuje gniazda, okręgi, dzielnice i ogólny Związek.

Na założenie bióra związkowego w Warszawie wyasygnowano kwotę 2.000 K na I. kwartał 1919 r.

D. Dr. Wyrzykowski w powrocie z Warszawy złożył sprawozdanie z odbytych na Sejmie nauczycielskim rozpraw dotyczących wychowania fizycznego i o rezolucjach w tej sprawie dla harcerstwa.

Uchwalono dążyć do utworzenia w r. b. kursu związkowego dla kandydatów na nauczycieli i instruktorów harcerskich w Krakowie i do pozyskania odpowiednich osób do prowadzenia.

Powracającego do kraju generała Hallera, który przed wojną był w Związku naszym duszą prac wojskowych, uchwalono powitać w imieniu Związku. Delegaci Związku uczestniczyli w uroczystym powitaniu Generała na dworcu we Lwowie.

Przyjęto do wiadomości odpowiedzi na Kwestyonariusze nadesłane z Białej, Chrzanowa, Cieszyna, Grybowa, Jasła, Krakowa, Krzeszowic, Łańcuta, Niepołomic, N. Sącza, N. Targu, Pilzna, Podgórze, Skawiny, St. Sącza, Tarnowa, Ustrzyk i Zagórze.

Uchwalono wezwać gniazda do nadsyłania wkładek za rok 1918, w myśl uchwały Wydziału Związku z 10. marca 1918 r., oznaczającej wkładkę na 50 h. od członka, z tem, że w wypadkach zasługujących na uwzględnienie, Przewodnictwo ma prawoniżenia względnie uwolnienia zupełnego.

Wobec uwolnienia Lwowa i postępującego oswobodzenia wschodnich kresów od inwazyi ruskiej, postanowiono zwołać Wydział Związku na dzień 8. czerwca b. r. do Lwowa a zarazem zaprosić na ten dzień wybitne osobistości z poza Sokoła na ankietę w celu omówienia zagadnień dotyczących chwili obecnej i przyszłego zadania Sokolstwa.

II. Sprawy Skautingu.

Sprawom skautingu, poświęcono wiele czasu wobec zamierzonego utworzenia w Warszawie »Związku harcerstwa polskiego«*).

D. Pankowi jako skautowemu Komendantowi udzielono urlopu, powołując w jego miejsce niedawno z Wiednia z powrotem przybyłego d. Dra K. Wyrzykowskiego N. K. S.

Przyjęto wniosek N. K. dla przeprowadzenia i utworzenia w najbliższej przyszłości zmian w miejscowych komendach skautowych i utworzenia w N. K. S. osobnej sekcji fundacyjnej obejmującej zapisy na rzecz skautingu ś. p. Burzyńskiego, Arcyb. ks. Bilczewskiego i innych.

Przyjęto do wiadomości sprawozdanie N. K. S. d. Wyrzykowskiego, po powrocie z Warszawy i Krakowa o stanie skautingu i o Zjeździe w Krakowie, na którym uchwalono zasadniczo pozostanie organizacji skautowej jak dotąd pod opieką Sokolstwa i dążenia do porozumienia z Królestwem i Wielkopolską.

Na zwołanem osobno w sprawach skautowych posiedzeniu wspólnie z N. K. S. i Sokoła-Macierzy, uchwalono nie przerywać pracy i działać jak można w obec-

*) Patrz. Nr 4. i 5. »Przewodnika« z roku 1919.

nych warunkach dla utrzymania życia w drużynach, pomimo braku drużynowych i zastępowych, powołanych do wojska. To samo dotyczy drużyn skautowych żeńskich, zajętych obecnie pracą kasyerek, sanitariuszek w »Ochrona dzieci«, w pralniach i pielęgnowaniu dzieci a nawet w milicyi miejskiej.

Z inicjatywy i z pomocą X. Dra Szmyda N. K. M. Sokoła-Macierzy, zorganizowano pomoc naukową w czasie oblężenia dla młodzieży skautowej z powodu zamknięcia szkół. Zgłosiło się 40 chętnych uczniów. Odpowiednich lokali dostarczył Sokół-Macierz, a naukę rozpoczęto 1/2 1919.

Na mający się odbyć międzydzielnicowy 9. i 10. lutego 1919 Zjazd pracowników w Warszawie, wysłano delegata, w osobie N. K. S. Delegat jednak z powodu ważnych przeszkód na Zjeździe nie mógł być obecny. Omawiano kilkakrotnie sprawę stosunku Sokolstwa do skautingu, jak również sprawę urzędzenia kursów dla instruktorów skautowych w r. 1919, co mogłoby być przedwstępem działaniem dla stworzenia w przyszłości Instytutu wychowania fizycznego, powstać mającego z pomocą finansową Państwa.

Uchwalono uzupełnić N. K. S. przez powołanie dd.: Dra Wyrzykowskiego, X. Dra Szmyda, Witwickiego, Tyski, Dra Roehra, Opieńskiej, H. Czechowiczówny i Paliwodzianki, ponadto dwóch dd. drużynowych młodszego wiekiem.

Obradowano nad sprawą zwołania w najbliższym czasie Zjazdu Komend miejscowych we Lwowie i Zjazdu międzydzielnicowego.

Przyjęto do wiadomości pismo N. R. H. z Warszawy z 18. lutego i dołączone doń okólniki.

Uchwalono wydawać dalej pismo »Skaut« w roku 1919, jednak tylko w miarę możliwości, ze względu na brak sił pisarskich i trudności techniczne.

Przyjęto do wiadomości darowiznę X. Arcyb. Bilczewskiego, gruntu w Rzęśni Polskiej w obszarze 13 morgów 87⁰ na rzecz drużyn skautowych Związku sokolego i dzierżawę gruntu dla skautów naprzeciw Domu Technicznego na Wulce pod uprawę o obszarze 2 morgów.

Uchwalono wziąć udział w Zjeździe Z. H. P. mającym się odbyć w Krakowie w d. 23—25/4 w celu porozumienia się.

Na pisma Z. H. P. z d. 1. i 2/11 1918 o dotychczasowych jego czynnościach uchwalono odpowiedzieć w myśl referatu N. K. S. d. Wyrzykowskiego.

Gdy delegat nasz Dr. Wyrzykowski w Zjeździe Z. H. P. w Krakowie udziału wziąć nie mógł, delegował Z. H. P. do Lwowa del. Sedlaczka w celu nawiązania porozumienia. Po długich obradach wspólnych Przewodnictwa Związku i Naczelnej Komendy Skautowej odbytych we Lwowie 31/5 i 1/6 postanowiono odbyć Zjazd porozumiewawczy delegatów Z. H. P. i N. K. S. we Lwowie w dniu 22. czerwca 1919. A. W.

Sprawy Towarzystw sokolich.

Nowy Sącz. Pierwszy rok życia Sokoła w wolnym niepodległym Państwie Polskiem. Spełnione marzenia i dążenia Sokolstwa polskiego, jego myśli i pragnienia, gdy mówiliśmy o „idei sokolej“ i o służbie sokolej. Jeżeli Sokolstwo polskie nie stanęło na czele Legionów, ani nie wzięło w rękę steru naszych spraw narodowych w czasach wojennych, to dlatego, że nigdy, choćby na nieszczerą nutę patriotyzmu austriackiego zdobyć się nie mogło. Dzisiaj, gdy społeczeństwo nasze jaśniej patrzy na nasze stosunki polityczne, a szczególnie na życie nasze narodowe w Galicyi, dziś w nieskalanej szacie gorącej miłości Ojczyzny staje idea sokoła, dzisiaj czas przypomnieć społeczeństwu, że Sokolstwo polskie było

tym zdrowym czynnikiem naszego narodu, który nie pozwał wrogom naszym nas strawić i który najdzielniej i najżywotniej utrzymywał i rozbudzał w zniechęconem, ospałem naszym społeczeństwie ducha narodowego.

Pod tym względem nie zmieni Sokolstwo swego wyznania narodowego: zostaniemy wierni idei sokolej, chcemy i będziemy pracować dla dobra narodu, posłuszni jego hasłom i dążeniom.

Ulegnie zmianie w nowych warunkach zakres pracy sokolej, może zmienić trzeba będzie szlaki drogi, któremi ta praca postępuje. Czekamy w tym względzie obowiązujących dla całego Sokolstwa uchwał Związku sokolego. Śmierć długoletniego prezesa Związku d. Dra Fisзера, rozbicie Wydziału Związku, znane stosunki strategiczne we Lwowie, nie pozwoliły dotąd Wydziałowi Związku zabrać głosu w tej sprawie¹⁾.

Wydział odbył 19 posiedzeń, na których załatwiano sprawy bieżące. Czynności Wydziału ograniczają się głównie do zarządu majątkiem Towarzystwa.

Wypadki wojenne i polityczne, zrzucenie kajdan niewoli, obudzenie się Państwa polskiego, powołano reprezentację Sokoła do współdziałania w pracach Komisji likwidacyjnej ochrony obywatelskiej, na wiecach i zebraniach. Napad hajdamaczyzny na Lwów spowodował Wydział, że w porozumieniu z władzami narodowymi rozpoczął akcyę werbunkową ochotniczą i wysłał przeszło 50 żołnierzy na odsiecz Lwowa.

Ćwiczenia gimnastyczne członków w zastoju wobec braku sił fachowych i rozrzuceniu młodszych druhów po całym świecie pod sztandarami mocarstw walczących. Skauting zastosowano do potrzeb życiowych; szczególniejsze powodzenie miały warsztaty szewskie. Statutowe zadania: przedstawienia sceniczne, wieczorki, koncerty, przejęły inne Towarzystwa, — skupianie ludzi dla swobodnej wymiany myśli na wieczornicach, zebraniach towarzyskich ustąpić musiało miejsca wiecom i zebraniom politycznym o ogólnym charakterze narodowym, tego wymagała przełomowa doba. Sokół otworzył na oścież swe podwoje dla pracy politycznej narodowej wszystkich grup.

Liczba członków zwiększyła się skutkiem zbliżenia się do sfer mieszczańskich i usunięcia dawnych nieporozumień. W tym kierunku życie poprzedniego walnego zgromadzenia Wydział wypełnił.

Liczba członków wynosi obecnie 253.

Pozwalamy sobie myśli nasze skierować ku tym druhom, którzy nie mogą stanąć w naszych szeregach i jęczą dotąd w niewoli, a to d. wiceprezesa Małeckiego, naczelników: Biedę i Rozwadowskiego, dd. Łabusia, Batkę i Mazura. Cześć pamięci tych zaś, którzy od nas odeszli na zawsze.

Stosunki, jakie wytworzyła wojna światowa, wpłynęły bardzo niekorzystnie na życie towarzyskie w gniazdach sokolich. Poświęcając wszystkie swoje myśli sprawie doby bieżącej, sprawie budowy Ojczyzny, zajęci troską o byt, zapomnieliśmy zupełnie o naszych dawnych wieczornicach, zebraniach, pogadankach, natomiast otworzył Sokół swój gmach na usługi wiecom i zebraniom publicznym. Odbywały się więc często zebrania, zwoływane przez rozmaite organizacje: Komitet Obrony narodowej, Powiatową Komisję likwidacyjną, Miejską organizację narodową, Związek narodowy robotników, Związek inwalidów itp.

W salach Sokoła goszczą stale Towarzystwa: Lutnia, Polskie Towarzystwo dramatyczne, Liga Kobiet, Skaut męski i żeński, — a gdy się nadto uwzględni, że wielka sala zajęta jest przez kino, a nadto bardzo często na koncerty, to jasną jest rzeczą, że dla życia Sokolego brakło i miejsca i czasu.

¹⁾ Odsyłamy do odezwy i artykułów programowych w »Przewodniku gimn.« 1918 i 1919. *Przyp. Red.*

Dążeniem Wydziału będzie w miarę postępu robót adaptacyjnych przystąpić do zorganizowania czytelnicy i obudzenia życia w Towarzystwie przez urządzenie odczytów, wykładów, zebrań towarzyskich itp. Szczerpłość miejsca musi pociągnąć za sobą zmiany w stosunku do tych grup, które dzisiaj w Sokole goszczą.

Ruch gimnastyczny obejmuje naukę szkolną. W ćwiczeniach biorą udział uczniowie gimnazyów I. i II., oraz uczennice Seminarium nauczycielskiego żeńskiego. Nauki gimnastyki w pierwszym półroczu udzielali: w gimnazyach dd. Bogusz i Kopytko, a w Seminarium d. Bugajska, w drugim półroczu w gimnazyach dd. Bogusz i Kozieł, a w Seminarium d. Sołtysowa.

Ćwiczenia prowadzone są według metody szwedzkiej. Frekwencja uczniów w dwóch ostatnich miesiącach obniżyła się z powodu powołania starszych uczniów w szeregi wojskowe.

W ciągu roku 1918 w październiku urządziło Towarzystwo uroczysty wieczór ku czci Tadeusza Kościuszki.

Wobec przesuwających się ważnych wypadków historycznych, absorbujących uwagę społeczeństwa, nie było pory odpowiedniej na urządzenie zabaw.

Nowosądecki hufiec harcerski męski liczy w 3 drużynach 117 skautów. I. drużyna im. Stefana Czarnieckiego liczy 86, w 8 zastępach. II. drużyna im. Romualda Traugutta liczy 11, w jednym zastępie. III. drużyna im. Tadeusza Kościuszki liczy 17, w 2 zastępach. Oprócz uczniów gimnazjalnych należą do niej uczniowie szkoły ludowej z Dąbrówki niemieckiej.

Hufiec prowadzi sklepik zaopatrujący młodzież szkolną w przybory szkolne; warsztat szewski, oddający wielkie usługi niezamożnej młodzieży szkolnej i warsztat introligatorski. Hufiec posiada własną bibliotekę.

Liczba skautek wzrosła w okresie sprawozdawczym z 37 na 58 w pięciu zastępach. Materiał to przeważnie nowy, zatem praca skierowaną była głównie na zapoznanie się z ideą skautową i urabianie się duchowe na podstawie prawa skautowego. W uzyskanym od Sokoła lokalu odbywały się w niedziele zbiórki całej drużyny, w ciągu tygodnia zaś zbiórki poszczególnych zastępów.

Przychody wynosiły w r. 1918 K 73.661.49, rozchody K 73.038.82 Majątek Towarzystwa K 62.185.73 powiększył się w r. 1918 o K 17.970.91. Fundusz budowy pomnika T. Kościuszki K 1.630.50.

Nowy Targ. Tut. Tow. gimn. Sokół jeszcze w marcu 1914 r. powzięło na Walnem zgromadzeniu uchwałę, że z powodu trudności finansowych po spłacie pożyczek hipot., gwarantowanych przez gminę N. Targu, odstępuje na własność gminie Nowy Targ budynek Sokoła z urządzeniem, gmina zaś przyjmuje do spłaty wszystkie ciężary Tow. i wynajmuje Tow. na cele Sokoła ubikacje parterowe za czynszem, "dopiero umówić się mającym. Gdy wybuchła wojna, Sokół używał przez kilka miesięcy budynku na cele organizacji drużyny sokołej i Legionów, później zaś gdy drużyna nasza w liczbie około 600 ludzi (w tym bardzo wielu górali) wyruszyła w pole, a „Czerwony Krzyż“ zajął budynek tut. gimn. na szpital, gmina oddała na pomieszczenie gimnazjum cały budynek Sokoła. Stan taki trwa po dziś dzień. Młodzież tut. Sokoła rozrzucona po różnych pułkach, przeważnie w armii Hallera, jest ciągle w polu. Wielu członków zginęło. Wydział zdekompletowany. Prezes od 2 lat ciężko chory. W tych warunkach trudno na razie myśleć o instytucji Sokoła. W najbliższej przyszłości zwołamy Walne zgromadzenie, które zadecyduje co dalej robić.

Skawina. Otrzymane kwestyonariusze przesyłamy, donosząc, że przez cały czas wojny od r. 1914 Sokół był u nas nieczynny, a to z powodu, że zebrano nam

wszystkich zdolnych do broni do wojska, a przedtem 30-tu wraz z naczelnikiem Sokoła wymaszerowało do Legionów. Szkoły ludowe zadawały się ćwiczeniami w szkołach. Naczelnik Sokoła Alfred Bieniarz wraz z 5-cioma druhami zginął na Bukowinie. Do dziś nie mamy nikogo odpowiedniego na naczelnika, mimo, że Wydział od pół roku czyni w tym celu starania. Podczas inwazyi rosyjskiej, mieściły się w naszym gmachu austriackie szpitale. Szkody w budynku i w urządzeniach, ponieśliśmy około 2.400 Kor. Reklamacya o odszkodowanie, wskutek niedbalstwa tut. magistratu nie została wysłana i leżała do dziś w biurku sekretarza magistratu. Życie towarzyskie przez ten sam czas również zamarło. Że zaś utrzymaliśmy się i narosłe długi wypłacili, to dzięki byłemu prezesowi Dr. Stanisławowi Maszewskiemu, który fundusze przy najdrobniejszej sposobności gromadził przez cały czas stagnacyi i Sokoła utrzymał. Z powodu złego stanu zdrowia ustąpił. Walne zgromadzenie dnia 13. kwietnia b. r. mianowało d. Dr. Maszewskiego członkiem honorowym gniazd. Nowo wybrany Wydział dokłada wszelkich starań, aby wytknięte cele Sokoła dalej ku dobru członków, młodzieży i ogółowi szczęśliwie poprowadzić.

W Adm. „Przewodnika gimnast.“ Lwów, Sokoła 7. i w księgarni Gubrynowicza i Syna we Lwowie

do nabycia:

Cwiczenia rzędowe (Cenar E.) I. „Musztra“ wyd. II. popr.	4.—
„ w jeździe sztucznej na łyżwach (E. Cenar) .	1.—
Cwiczenia z oporem współwziewających. (Hamburger A.)	
I. Cwiczenia z oporem. II. Mocowania. III. Zapasy.	
Wydanie I. ilustrowane	2.—
Cwiczenia towarzyskie. (Tyszecki Dr. i A. Durski). Wydanie II. ilustrowane	1.50
Cwiczenia i zabawy skautowe (Dr. H. A. Mojmir) podręcznik dla drużyn, obejmujący 85 ćwiczeń i zabaw	5.—
Gry i zabawy ruchowe ze śpiewkami i nutami, ilustr. (Czechowiczówna-Sikorski)	5.—
Hymn skautów polskich, kwartet à capella do słów M. Konopnickiej 20 egz.	1.—
Krótki zarys szermierki na szable (Żytny J.) (syst. włoski)	2.—
Krótkie tymczasowe wskazówki wykształcenia w boju .	1.—
Lekka atletyka (Kapałka F.) (przepisy treningu)	1.50
Mapy w skali 1—75.000, wszystkich miejscowości w Galicji nieopr.	3.—
— oprawne na płótnie	5.—
Nauka pływania (B. Wydląka)	2.—
O ocenianiu odległości (Zagajewski i Woll)	1.50
Pamiętnik V. Złotu 1910 opracowany	10.—
Piłka koszykowa (Basket Ball) (W. Świątkiewicz)	0.50
Pocztówki sokołe i skautowe 100 sztuk	15.—
Podręcznik dla pieszych patrolów wywiadowczych z tablicą planów	1.—
Polskie skautki. Zarys organiz.	0.50
Poręcze. Lekcje praktyczne (Durski A.) II. wydanie	2.—
Poszczególne regulamina i przepisy do Zbioru ustaw po	0.50
Przewodnik po Galicji, Bukowinie, Spiżu, Orawie i Śląsku cieszyńskim, z mapą Galicji i Tatr, planami Lwowa, Krakowa z 260 ilustracyami	15.—
Regulamin musztry piechoty. Zeszyt 2. Musztra jednostki i zastępu, z ilustracyami	2.—
Roczniki „Przewodnika gimnastycznego“ r. 1884—1912 po	4.—
Skaut roczniki IV., V. i VI. po	10.—
Statut wzorowy dla Towarzystw związkowych	0.20
Sygnaly na trąbkę, bęben i gwizdek	1.—
System Linga w zarysie (W. Sikorski) II. wydanie podręcznik dla prowadzących ćwiczenia gimnastyczne, zawierający: I. ćwiczenia przygotowawcze, II. ćwiczenia właściwe. III. programy lekcyjne — z 300 ilustracyami w tekście. — Cena egzemplarza oprawnego	6.—
— Programy lekcyjne dla młodzieży i mężczyzn od 18 do 50 lat. (W. Sikorski)	4.—
Woltyże na koniu wszere (Durski A.)	2.—
Współczesne karabiny piechoty (Z. Hartleb) z 2 tablicami	2.—
Wzory igrzysk i piramid. (A. Hamburger)	2.—

Przesyłka tylko za gotówkę.

Z uwagi na ciągłe podrożenie materiałów ceny podlegają zmianom.